

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Композиторські техніки XX–XXI ст.

Освітня програма **Інструментально-виконавське мистецтво**

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Композиторські техніки ХХ–ХХІ ст.
Викладач (-і)	Палійчук І. С.
Контактний телефон викладача	050 2463450
E-mail викладача	iryna.paliichuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна, заочна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до лекційних та практичних занять із курсу, у т.ч. онлайн
2. Анотація до курсу	
Курс «Композиторські техніки ХХ–ХХІ ст.» містить важливу інформацію, стосовно зв'язків розвитку музичного мистецтва на сучасному етапі з історичним процесом в цілому та індивідуальними композиторськими стилями (техніками) зокрема. Вивчення пропонованої дисципліни сформує у здобувачів освіти вміння аналізувати авторські стилі на прикладі видатних прикладів композиторської творчості, розкривати вплив великих художніх явищ на розвиток музики та духовне життя суспільства.	
3. Мета та цілі курсу	
Метавивчення курсу «Композиторські техніки ХХ–ХХІ ст.» – познайомити здобувачів освіти із розмаїттям стилів, напрямів, течій, що породжують специфічні композиторські техніки. Відтак, предмет спрямований на виховання у здобувачів освіти розуміння закономірностей та особливостей розвитку сучасної музики. Завдання навчальної дисципліни – ознайомити здобувачів освіти з еволюцією музичного мистецтва ХХ– початку ХХІ століть; висвітлити розвиток музичного мистецтва через категорії звуковий образ, техніка; навчити визначати напрями розвитку сучасного мистецтва, обґрунтовувати його зв'язки з певною традицією, іншими видами мистецтв. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати: – напрями і стилі сучасної зарубіжної та вітчизняної музики другої половини ХХ– початку ХХІ ст.; – творчість зарубіжних і вітчизняних композиторів і техніки композиторського письма другої половини ХХ– початку ХХІ ст.; – музичну літературу всіх жанрів сучасної музики, включаючи видатні твори сучасної оперно-симфонічної, вокальної, хорової та інструментальної музики, особливо в галузі обраної спеціалізації, композиторська творчість в культурно-естетичному та історичному контексті. Вміти: – розглядати музичний твір або музично-історичну подію в динаміці загальноісторичного, художнього та соціально-культурного процесів; – володіти здатністю до узагальнення, аналізу, критичного осмислення явищ і творів музичного мистецтва; – використовувати отримані знання у своїй практичній діяльності;	
4. Результати навчання (компетентності)	
У результаті вивчення дисципліни «Композиторські техніки ХХ–ХХІ ст.» у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності: – ЗК5 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. – ЗК8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. – ЗК13 Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості. – ЗК14. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій. – ФК3 Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва. – ФК5 Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у	

- теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- ФК11Здатність оперувати професійною термінологією.
- ФК12 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- ФК13Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Програмні результати навчання:

- ПРН4 Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- ПРН7 Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.
- ПРН12 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН15 Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
- ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	40
практичні	20
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
VII –VIII-й	025 Музичне мистецтво	4 курс першого (бакалаврського) рівня	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	---------------	-------------	------------------

3-й курс 5 семестр

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Еволюція музичного мислення в музичній культурі XX–XXI століття

Тема 1. Вступ. Мета і завдання курсу. Розвиток музичного мислення і композиторської техніки як взаємопов'язаний процес	Лекція	1, 2, 3, 4, 7, 8 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 6 год. с.р.		1 тиждень
Тема 2. Сильові напрями зарубіжної музики кінця XIX– початку XX ст.	Лекція	1, 2, 3, 6, 8 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 6 год. с.р.		2 тиждень
Тема 3.	Лекція,	1, 2, 6, 8 з	3 год. л.,	10	3–4

Нові композиційні системи	семінарське	переліку рекомендованої літератури	2 год. сем., 6 год. с.р.	балів	тиждень
Тема 4. Музичне мистецтво між двома війнами	Лекція	2, 6, 8 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 6 год. с.р.		5 тиждень
Тема 5. Музичний серіалізм	Лекція, семінарське	1, 2, 3, 4, 6, 8, 9 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 2 год. сем., 6 год. с.р.	10 балів	6–7 тиждень
Тема 6. Алеаторика. Конкретна музика Стохастика	Лекція	1, 2, 3, 4, 6, 8, 9 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 6 год. с.р.		8 тиждень
Тема 7. Сонорна композиція Електронна музика	Лекція, семінарське	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 2 год. сем., 6 год. с.р.	10 балів	9–10 тиждень
Тема 8. Музичні течії епохи постмодернізму. Мінімалізм	Лекція	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 6 год. с.р.		11 тиждень
Тема 9. Інструментальний театр Полістилістика	Лекція, семінарське	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 2 год. сем., 6 год. с.р.	10 балів	12–13 тиждень
Тема 10. Спектральна музика Медитативна музика	Лекція, семінарське	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 з переліку рекомендованої літератури	3 год. л., 2 год. сем., 6 год. с.р.	10 балів	14 тиждень
Змістовий модуль 2. Монографічні теми					
Тема 11. Музичний серіалізм. Творчість К. Штокгаузена, П. Булєза Алеаторика. Творчість Дж. Кейджа Конкретна музика Творчість П. Шеффера, П. Анрі Стохастика Творчість Я. Ксенакіса	Лекція, семінарське	1–8, 9, 17, 18, 24 з переліку рекомендованої літератури	2 год. л., 2 год. сем., 10 год. с.р.	10 балів	1 тиждень
Тема 12. Сонорна композиція Творчість Д. Лігеті, К. Пендерецького, В. Лютославського Електронна музика	Лекція, семінарське	1–8, 13, 17, 18, 24 з переліку рекомендованої літератури	2 год. л., 2 год. сем., 10 год. с.р.	10 балів	2–3 тиждень

Творчість К.Штокгаузена, А. Загайкевич					
Тема 13. Мінімалізм Творчість С. Райха, Т.Райлі, Ф. Гласса	Лекція, семінар ське	1–8, 13, 15, 17, 18, 24 з переліку рекомендованої літератури	2 год. л., 2 год. сем., 10 год. с.р.	10 балів	4–5 тиждень
Тема 14. Хеппенінг і абстрактний експресіонізм Інструментальний театр Творчість М. Кагеля, С. Зажитька, В. Рунчака	Лекція, семінар ське	1–8, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25 з переліку рекомендованої літератури	2 год. л., 2 год. сем., 10 год. с.р.	10 балів	6–7 тиждень
Тема 15. Полістилістика Творчість А. Шнітке, Е. Денисова Спектральна музика Творчість Ж. Грізе Медитативна музика Творчість В. Сильвестрова	Лекція, семінар ське	1–8, 17, 18, 27, 28 з переліку рекомендованої літератури	2 год. л., 2 год. сем., 20 год. с.р.	10 балів	8–9 тиждень

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти. Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачем на семінарських заняттях із метою визначення успішності розвитку здобувачів освіти та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання.. Форми контролю: У кінці VII-го та VIII-го семестрів проводиться екзамен у вигляді тестування. Шкала оцінювання: національна та ECTS		
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка
			для екзамену, курсової роботи (проекту) та практики
			відмінно
			добре

	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань здобувачів освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) URL : https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf			
7. Політика курсу				
Курс «Композиторські техніки XX–XXI ст.» (аудиторні заняття та самостійна робота) спрямований на ознайомлення здобувачів освіти з еволюцією музичного мистецтва XX – початку XXI століть; вчить на основі індивідуального композиторського стилю визначити провідні техніки, притаманні сучасному музичному мистецтву. Відвідування занять. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.				
8. Рекомендована література				
Основна				
1. Высоцкая М., Григорьева Г. Музыка XX века: от авангарда к постмодернизму : учеб. пособие. Москва : Научно-исследовательский центр «Московская гос. консерватория», 2011. 440 с., нот. 2. Житомирский Д. В., Леонтьева О. Т., Мяло К. Г. Западный музыкальный авангард после второй мировой войны. М. : Музыка, 1989. 302 с. 3. История зарубежной музыки. XX век / [отв. ред. Н. Гаврилова]. Москва : Музыка, 2007. 576 с. 4. Маркова О. М. Нариси історії зарубіжної музики 1950-х – 1990-х років: Франція, Німеччина, Австрія, Італія: Навч. посібник для теоретико-композиторських і виконавських музично-культурологічних ф-тів муз. вузів. Вип. 1; ОДМА ім. А. В. Нежданової. 2-ге вид., доп. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с. 5. Камінський В. Електронна та комп'ютерна музика : навч. посібник. Львів : Спалах, 2000. 212 с. 6. Когоутек Ц. Техника композиции в музыке XX века. Москва : Музыка, 1976. 358 с. 7. Теория современной композиции: Academia XXI : учеб. пособие / [отв. ред. В. С. Ценова]. Москва : Музыка, 2005. 616 с. 8. Павлишин С. Музыка двадцатого столетия: навч. пос. Львів: Бак, 2005, 232с.				
Додаткова				
9. Булез П. Между порядком и хаосом // Сов. музыка, 1991. № 7. С. 23. 10. Власова Н. О. Творчество Арнольда Шёнберга. М. : Издательство ЛКИ, 2007. 528 с.				

11. Григорьева Г.В. Музыкальные формы XX века: Курс «Анализ музыкальных произведений»: Учебное пособие. Москва : Гуманитарный издат. центр «ВЛАДОС», 2004. 174 с.
12. Горохівська С. Інструментальний театр у творчості українських композиторів (В. Рунчака, С. Захитька, М. Шоренкова) // Українське музикознавство : наук.-метод. зб. К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. Вип. 37. С. 189–204.
13. Денисов Э. Музыка и машины // Э. Денисов. Современная музыка и проблемы эволюции композиторской техники. М. : Сов. Композитор, 1986. 207 с.
14. Дмитрюкова Ю. Разочарование первооткрывателя (Пьер Шеффер, о нем) // Музыкальная академия, 2003. № 2. С. 90–96.
15. Дубинец Е. Знаки звуков: О современной музыкальной нотации. Киев : Гамаюн, 1999. 324 с.
16. Задерацкий В. Электронная музыка и электронная композиция // Музыкальная академия. 2003. № 2. С. 80.
17. Зарубежная музыка. Век XX. Очерки. Документы. Вып. 1 / под. ред. С. Савенко. Москва, 1995. (Немецкая музыкальная культура второй половины XX века).
18. Зарубежная музыка. Век XX. Очерки. Документы. Вып. 2 / Под. ред. Л. Кириллиной. Москва, 1995. (Итальянская музыкальная культура второй половины XX века).
19. Кокорева Л. М. Клод Дебюсси : исследование. Москва : Музыка, 2010. 496 с.
20. Композиторы о современной композиции : Хрестоматия / [ред.-сост. Т. С. Кюрегян, В. С. Ценова]. Москва : Московская консерватория, 2009. 356 с.
21. Константинова Е. Я – «самашедший», но не безумный! [интервью с В. Рунчаком] [Электронный ресурс] // Зеркало недели. 2011. № 11. Режим доступа : http://gazeta.zn.ua/CULTURE/ya_samashedshiy_no_ne_bezumnyy_kompozitorvladimir_runchak_prizyvaet_razdat_gosnagrady_vsem_zhela.html.
22. Найдюк О. Володимир Рунчак: «Сучасна академічна музика не має сучасного слухача» : [інтерв'ю з В. Рунчаком] // Хрещатик. 2010. № 31 (3662). С. 14.
23. Палійчук І. С. Жанр мініатюри для мідних духових інструментів у творчості українських композиторів 80–90-х років [Електронний ресурс] // Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство. Київ : Міленіум, 2018. Вип. I. С. 160–166. URL : https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/MV_KFM/MV_KFM_1_2018.pdf
24. Папенина А. Н. Музыкальный авангард середины XX века и проблемы художественного восприятия. СПб. : Изд-во СПбГУП, 2008. 152 с.
25. Приходько А. В. Інструментальний театр у соціокультурному просторі XX–XXI століть [Електронний ресурс] // Музичне мистецтво. 2013. Вип. 13. і ч. С. 95–102. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Muzmyst_2013_13_13
26. Смирнов И.Игорь Федорович Стравинский // История зарубежной музыки. Выпуск 6 [Электронный ресурс]. URL : <http://www.classic-music.ru/zm6.html> – Загл. с экрана.
27. Холопова В. Композитор Альфред Шнитке. М. : Аркаим, 2002. 254 с.
28. Швець Н. Про фортепіанний стиль В.Сильвестрова. Деякі спостереження // Українське музикознавство. К., 1991. Вип. 26. С. 132—145.

Викладач _____ /Палійчук І.С. /